

УДК: 378 : 340+007 : 304 : 659.3

**Соціальні мережі у професійному розвитку педагогічних працівників
професійно-технічних навчальних закладів**

Радкевич Олександр Петрович

У статті розкрито положення щодо зародження поняття «соціальна мережа» та його сучасного розуміння і сприймання. Розкрито послуги і сервіси, що надаються соціальними мережами. Приділено увагу найрізноманітнішим типам соціальних мереж: загальнотематичним; навчальним; соціалізуючим; «однокласникам»; діловим; політичним; мережам, об'єднаним навколо проблематики дому та родини; релігійним. Викладено загальну класифікацію соціальних мереж за трьома тематиками: ділові, спеціалізовані та для приватного спілкування.

Встановлено, що ділові соціальні мережі спрямовуються на вивчення й узагальнення інноваційного педагогічного досвіду. Педагогічні мережеві спільноти дають можливість самостійно створювати цифрові навчальні об'єкти, обговорювати педагогічну діяльність з іншими учасниками мережного товариства, ділитися колекціями файлів, спільно використовувати цифрові об'єкти та програмні агенти, довіряти свої записи цифровій пам'яті, отримуючи доступ до неї з будь-якого місця перебування.

Обґрунтовано участь педагогічних працівників ПТНЗ у професійних блогах. Розкрито положення про блогосфери педагогічного спрямування, що являють собою веб-сайт, головний зміст якого – текстові записи, зображення чи мультимедіа із регулярним оновленням. Відповідно, авторів блогів називають блогерами. Приділена увага праву власності на створену педагогічним працівником інформацію в соціальній мережі.

Розкрито положення щодо актуальних способів захисту електронної інформації в соціальних мережах через договір про дотримання конфіденційності. Акцентується увага на розгляді договору конфіденційності як необхідної умови приєднання до іншого цивільно-правового договору, в

ході чого виникає змішаний договір, що не виключає положень про дотримання конфіденційності після закінчення строку його дії. З'ясовано, що вся інформація перебуваючи, що перебувала у володінні користувача, зберігається як на електронних носіях соціальних мереж, так і в користувачів мереж, які заходили на «сторінку» власника. Це підтверджує тривалий період видалення інформації.

Ключові слова: соціальні мережі, інформаційно-комунікаційні технології, професійний розвиток, педагогічні працівники ПТНЗ.

Социальные сети в профессиональном развитии педагогических работников профессионально-технических учебных заведений

В статье раскрыто положение относительно зарождения дефиниции «социальная сеть» и его современного понятия, восприятия. Раскрыто услуги и сервисы, предоставляемые социальными сетями. Уделено внимание разнообразным типам социальных сетей: общетематическим; учебным; социализирующим; «одноклассникам»; деловым; политическим; сетям, что объединены вокруг проблематики дома и семьи; религиозным сетям. Изложено общую классификацию социальных сетей по трем тематикам: деловые, специализированные и для личного общения.

Установлено, что деловые социальные сети направляются на изучение и обобщение инновационного педагогического опыта. Педагогические сетевые сообщества дают возможность самостоятельно создавать цифровые учебные объекты, обсуждать педагогическую деятельность с другими участниками сетевого общества, делиться коллекциями файлов, совместно использовать цифровые объекты и программные агенты, доверять свои записи цифровой памяти, получая доступ к ней с любого места.

Обосновано участие педагогических работников ПТУЗ в профессиональных блогах. Раскрыто положение относительно блогосферы педагогического направления, что представляет собой веб-сайт, основное содержание которого - текстовые записи, изображения или мультимедиа,

регулярно обновляются. Соответственно авторов блогов называют блогерами. Уделено внимание, праву собственности на созданную педагогическим работником информации в социальной сети.

Раскрыто положение относительно актуальных способов защиты электронной информации в социальных сетях через договор о конфиденциальности. Акцентируется внимание на рассмотрении договора конфиденциальности как необходимого условия присоединения к другому гражданско-правового договору в ходе чего возникает смешанный договор, что не исключает положений о конфиденциальности по истечении срока его действия. Выяснено, что все данные, которые находились во владении пользователя, сохраняется как на электронных носителях социальных сетей, так и в пользователей сетей, которые заходили на «страницу» владельца. Это свидетельствует о длительном периоде удаления информации.

Ключевые слова: социальные сети, информационно-коммуникационные технологии, профессиональное развитие, педагогические работники ПТУЗ.

Social networks for the professional development of pedagogical staff in VET schools.

The article exposed position relative to the origin of the concept of social network and its current understanding and perception. Exposed services of a social networks. Paid attention the most diverse types of social networks: general thematic; training; socializing; classmates; business; political; network, organized around issues of home and family; religious network. Down general classification of social networks on three topics: business, specialized and for personal communication.

It was established that the business social network aimed at studying and generalization of innovative teaching experience. Pedagogical networking community provides an opportunity to create digital learning objects, discuss teaching activities with other members of the network society, share collections of

files, share digital objects and software agents, trust your records digital memory, getting access to it from anywhere.

Substantiated participation VET institutions in professional blogs. Exposed position relative of the blogosphere pedagogical perspective, which is a website, the main thrust of which - text notes, images or multimedia that are regularly updated. Accordingly bloggers is called people who are bloggers. Get enough attention, ownership of the established teaching employee information in a social network.

Exposed position relative to the actual ways to protect digital information in social networks through an agreement of confidentiality. Accented attention on the reviewing the contract of confidentiality as a prerequisite for joining other civil contract during which there is a mixed agreement, except that the provisions on confidentiality after expiry. It was found that all of the information that was in the possession of the user stored on electronic media like social networks and network users who visited the "page" of the owner. This indicates a a long period of deletion of information.

Key words: social networks, informative-communicative technologies, professional development, pedagogical staff of VET schools.

У професійному розвитку педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) важливу роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології. Особливої уваги заслуговують соціальні мережі, які надають можливість особі здійснювати саморозвиток, зокрема професійний. З огляду на це, широкого розповсюдження набувають соціальні мережі професійного спрямування як інноваційні форми самовдосконалення.

Наукові досягнення на ниві розкриття ролі соціальних мереж у професійному розвитку фахівців у тій чи іншій мірі належать як вітчизняним, так і зарубіжним вченим. Зокрема, уваги заслуговують праці В. Бикова, М. Голованя, М. Жалдака, Г. Жабєєва, Ю. Жука, О. Желюка, Н. Задорожної, Л. Карташової, В. Кухаренка, Н. Морзе, С. Сисоєвої, Н. Тверезовської,

С. Литвинової, О. Ляшенка, В. Лапінського, П. Маланюка, І. Мархеля та інших. Однак нерозкритим залишається актуальне на сьогодні питання щодо використання соціальних мереж у професійному розвитку та діяльності педагогічних працівників ПТНЗ.

Поняття «соціальна мережа» вперше ввів у обіг в 1954 р. Джеймс Барнс у роботі «Людські стосунки» як павутиннотвірні відносини в суспільстві: як індивід (людина) відноситься водночас і до суспільства, і до свого ближчого оточення, та як на це реагує суспільство [6]. За сучасних умов під соціальними мережами розуміють об'єднання Інтернет-користувачів, які своєю діяльністю наповнюють інформацією веб-сайти, перебуваючи в них. Такі мережі приваблюють користувачів різними послугами та сервісами: музика, відео, фото, ігри, чати тощо.

Нині є багато соціальних Інтернет-мереж, що відіграють значну роль у житті суспільства [1]. Їх класифікують на *загальнотематичні*: мережі дозвілля «MySpace», «youtube», «@днівники» тощо – спілкування без спеціалізації соціальної мережі (можливості створювати спільноти за інтересами, веб-сайти з форумами, вести блоги, чати, розмішувати музику, фото- та відеоматеріали, мережеві ігри, аукціони, біржі філателістів, любителів живопису або тварин тощо); *навчальні, соціалізуючі*, зокрема: «wikipedia.org», «LiveLib», «Моя бібліотека», «RusEdu» тощо, які допомагають у навчанні, а найважливіше – в соціалізації особистості (можливість ознайомитися з науковими працями інших авторів, тобто рефератами, курсовими роботами, авторефератами, користування електронними бібліотеками, брати участь в Інтернет-конференціях, набувати соціального досвіду тощо); *«однокласники»*: «Classmates», «Facebook», «Odnoklassniki», «vkontakte» тощо – сприяють налагодженню зв'язку з однокласниками, з тими, із ким навчалися, працювали, служили в армії (можливість відновити спілкування зі старими знайомими, друзями, товаришами не тільки за допомогою мережі, а й у повсякденному житті; завести нових друзів; розширити комунікативні зв'язки тощо); *ділові*: «Atlaskit», «MoiKrug.ru», «Profeo» – уможливають здійснення бізнес-

проектів, пошуку роботи, партнерів, власне роботи (можливість створити портфоліо, пошуку партнерів і клієнтів, розширення професійного спілкування, ділитися власним досвідом на просторі особистого професійного блогу, ділових контактів, пошук втрачених зв'язків, рекрутинг, продаж товарів тощо); *політичні*: «Politiko», «Politiki.tv», «Соратники.ру», що об'єднують політиків, експертів, журналістів, лідерів партій та виборців у межах одного співтовариства (створення умов для політичної і суспільної діяльності онлайн, тобто спілкування в групах, ведення блогу, дискусії, можливість оцінити діяльність партій і політиків тощо); *мережі, об'єднані навколо проблематики дому та родини* зокрема: «Ancestry.com», «Geni.com», «Юмама» та ін., – сконцентровані тематично на проблемах сімейних зв'язків, домашньої тематики (можливість об'єднання людей на основі родинних зв'язків, пошук рідні, побудова власного генеалогічного дерева, встановлення зв'язків з друзями родини; соціальна мережа для мам – можливість спілкування й обміну досвідом виховання дітей, обговорення спільних проблем, пошук порад лікаря з тих чи інших питань тощо); *релігійні мережі*: «MyChurch», «Faithbook» та ін. – тематичні соціальні мережі релігійного спрямування (можливість створення власної Церкви, пошук однодумців у цій сфері, поширення своїх поглядів через ведення блогів, планування і проведення спільних заходів тощо).

З урахуванням того, що всі соціальні мережі відповідають вимогам мультизадачності, автор для уніфікації пропонує поділити їх на три тематики: по-перше, це *ділові*, спрямовані на професійний розвиток та побудову кар'єри; по-друге, *спеціалізовані*, в них збирається аудиторія за інтересами (розважальні, музичні та соціальні мережі автолюбителів тощо); по-третє, це соціальні мережі, *створені для приватного спілкування*, спрямовані на підтримку і налагодження контактів та пошук нових знайомих.

Соціальні мережі є потужним комунікаційним інструментом, використання якого для дистанційного навчання та соціальної адаптації зумовлено психологічними, соціальними та педагогічними аргументами [2].

Потенціал цього інструменту визначається, насамперед, тим, що соціальні мережі – не просто нова форма ЗМІ або форма пошуку та фільтрації контенту, це нова форма масової та публічної комунікації, головна особливість якої – інтерактивність (на відміну від інших форм масової та публічної комунікації, ролі адресата та адресанта доступні кожному з учасників комунікації). Ефективність використання соціальних мереж і перспективність подальшого розвитку цієї форми суспільної комунікації підтверджується її активною інтеграцією до загальної системи соціальних і педагогічних комунікацій. Найчастіше соціальні мережі використовуються органами влади, політичними партіями, громадськими організаціями, окремими соціальними активістами тощо [5, с. 524].

Інформаційні технології дають змогу ефективно взаємодіяти педагогічним працівникам ПТНЗ, яких об'єднують не лише спільні ідеї та цінності, а й спільні професійні проблеми та бачення шляхів їх розв'язання. Це також дає можливість при порівняно невеликих затратах домогтися конкретного результату в популяризації тієї чи іншої інформації, у тому числі, педагогічного характеру.

Зауважимо, що нині соціальні мережі надзвичайно популярні як в Україні, так і в світі завдяки інтеграції передових технологій, що дають змогу спілкуватися з особою, навіть не знаючи її мови. Відповідно до дослідження, проведеного компанією «eMarketer», до кінця 2014 р. кількість Інтернет-користувачів усіх світових мереж сягне 1,8 млрд осіб, а трохи більше 1,2 млрд людей у всьому світі принаймні один раз на місяць користуються соціальними сайтами [7]. Виходячи з цього, ми можемо сміливо стверджувати, що соціальні мережі впливають на життя людини в цілому, а відтак, і на її професійний розвиток.

Зазначимо, що використання соціальних мереж у професійній діяльності стало доволі популярним, в ході чого в соціальних мережах створюються соціальні спільноти (групи), блоги педагогічних працівників ПТНЗ. Як правило, ділові соціальні мережі спрямовуються на вивчення та узагальнення

інноваційного педагогічного досвіду. Педагогічні мережеві спільноти дають можливість самостійно створювати цифрові навчальні об'єкти, обговорювати педагогічну діяльність з іншими учасниками мережного товариства, ділитися колекціями файлів, спільно використовувати цифрові об'єкти та програмні агенти, довіряти свої записи цифровій пам'яті, отримуючи доступ до неї з будь-якого місця перебування. Фактично, зникають усі географічні кордони співробітництва зі студентами, педагогами, науковцями, утворюючи величезну віртуальну педагогічну спільноту. Дії, які виконуються користувачами віртуального інформаційного товариства, є досить простими: зробити вибір, висловити свою думку, ввести невелику кількість інформації, розмістити в мережі документ, фотографію або відеофайл, зберегти посилання на знайдений документ тощо [3].

Як зазначалося вище, педагогічні працівники ПТНЗ можуть вести свої блоги, тобто веб-сайти, головний зміст якого – текстові записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно оновлюються. Відповідно, авторів блогів називають блогерами. Тобто, блогом є авторський твір, в якому висловлюється власне ставлення до чогось та суб'єктивні думки. До того ж, блог діалогічний за своєю природою і передбачає зворотний зв'язок між аудиторією та автором [4], що уможливорює розвиток взаємодії педагогічних працівників ПТНЗ.

Серед найпоширеніших з них особливу увагу заслуговують соціальні мережі професійного спрямування. До таких належить «HeadHunter Live» (livehh.ru) – сайт для формування і зміцнення ділової репутації, розширення кола професійних знайомств, швидкого обміну інформацією; «LinkedIn» (linkedin.com) – соціальна мережа для професійного поширення інформації про себе в мережі Інтернет, пошуку потрібних людей, обміну інформацією, ідеями та можливостями, щоб бути в курсі подій і професійного життя, розширення контактів; «XING» (xing.com) – спілкування у професійних групах, ділові контакти та заходи з партнерами, замовлення і проекти, пошук роботи, колег і співробітників, галузеві новини, робота і кар'єра; «TimesNet» (timesnet.ru) – онлайн-майданчик (бізнес-журнал) для спілкування з

партнерами по бізнесу, пошуку інвесторів та інвестицій, що містить каталог франшиз і комерційних пропозицій, авторські статті та практичні поради, бізнес-блоги, форум. Означені соціальні мережі професійного спрямування є важливим інформаційним підґрунтям і для професійного розвитку педагогічних працівників ПТНЗ в електронному середовищі.

Важливим у функціонуванні соціальних мереж, зазвичай, (хоча й не завжди) є те, що вони надають детальну інформацію про свою політику щодо прав власності на створену користувачами інформацію, її поширення, використання, видалення або зміну даних у своїх угодах щодо «правил використання», «правил обслуговування» або «положень та умов», що публікуються на їхніх веб-сайтах. Однак численні Інтернет-ресурси взагалі обходять делікатне питання про права власності. Лише деякі соціальні мережі («ВКонтакте», «Facebook») заявляють, що права власності на контент зберігаються за користувачем. Водночас, соціальні мережі («Twitter», «MySpace») не претендують на право власності створеного користувачем контенту (інформації). Така позиція соціальних мереж не гарантує повну відмову від прав власності на контент. На практиці питання про власність може мати й абстрактний характер, оскільки більшість сайтів зазначають, що вони зберігають за собою всю повноту прав на зміну і поширення контенту, опублікованого в межах наданих ними послуг.

Актуальним вбачається огляд способів захисту електронної інформації в соціальних мережах. Зазначимо, що договір про дотримання конфіденційності новий для нашого суспільства, хоча деякі його положення містяться в численних цивільно-правових договорах. При розгляді договору конфіденційності як необхідної умови приєднання до іншого цивільно-правового договору можна констатувати виникнення на їх основі змішаного договору, що не виключає положень про дотримання конфіденційності після закінчення строку його дії.

Зауважимо, що договір про конфіденційність як складова частина іншого договору може бути автономним щодо основного договору. Отже, це є

доцільною аргументацією положень про нерозголошення конфіденційної інформації навіть після закінчення договору. Зазначене положення активно використовують у соціальних мережах. З'ясувати принцип його роботи можна, тільки розірвавши договір про надання послуг і направивши прохання про видалення облікового запису до необхідної соціальної мережі. Однак, специфіка мережі Інтернет така, що вся інформація, що перебувала у володінні користувача, зберігається як на електронних носіях соціальних мереж, так і в користувачів мереж, які заходили на «сторінку» власника. Це свідчить про тривалий період видалення персональної інформації. З огляду на це, виникає ситуація, коли договірні обов'язки вже завершено, а договір про конфіденційність ще діє до моменту видалення всієї інформації. У таких справах можуть виникати проблеми з працівниками, яким відома певна конфіденційна інформація, передусім, коли їх звільняють з роботи. Це спонукає до певних обмежень щодо нерозголошення інформації та невикористання її у власних чи інших цілях у чітко визначений строк. Особливістю такого договору є матеріальна винагорода за нерозголошення інформації, що з ініціативи власника має стимулювати особу, якій відома певна інформація. У зв'язку з цим, важливого значення набуває автономність договору конфіденційності.

Створення професійних соціальних мереж педагогічних працівників ПТНЗ можливе на основі пошти і списку розсилки. Перший із сервісів – Інтернет – найбільш поширений і ефективний – забезпечує можливість обміну повідомленнями однієї людини з іншим або декількома абонентами. Іноді в цей сервіс додають і списки розсилки (mail lists) – деякі адреси електронної пошти, які насправді є загальною адресою багатьох людей, передплатників цього списку розсилки; телеконференцій, вебінарів. Таким чином, соціальні мережі – це складний інформаційно-телекомунікаційний інструментарій, спрямований на поглиблення, розширення і доповнення раніше сформованої професійної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ шляхом набуття відповідних знань, умінь, навичок та професійно-важливих якостей.

На основі викладеного можна стверджувати, що соціальні мережі відіграють важливу роль у професійному розвитку педагогічних працівників ПТНЗ, що здійснюється на засадах саморозвитку як основної парадигми інформаційно-педагогічної діяльності.

Література:

1. Галіч Т. О. Соціальні Інтернет-мережі та віртуалізація суспільного життя / Т. О. Галіч // Соціологія майбутнього: наук. журнал з проблем соціології молоді та студентства. – 2010. – № 1. – С. 145–152.

2. Палій С.В. Соціальні мережі як засіб комунікації електронного навчання / С.В. Палій // Управління розвитком складних систем (13). – С. 152–156.

3. Тверезовська Н.Т. Роль і місце соціальних мереж у формуванні освітньо-інформаційного середовища аграрних університетів / Н.Т. Тверезовська, С.М. Мигович [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.mnau.edu.ua/files/02_02_01_10/mygovich/2012-mygovich-rmsm.pdf

4. Що таке блог? [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://blog.ed-sp.net/golovna/>.

5. Якименко Ю. Соціальні мережі та соціальні рухи / Юрій Якименко // [Електронний ресурс]. Наукові праці національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. – 2012. – Вип. 33. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nprnbuimviv_2012_33_48.pdf.

6. Barnes J. A. Class and committees in a Norwegian Island parish / J. A. Barnes // Human Relations. – 1954. – № 7. – P. 39–58.

7. Where in the world are the hottest social networking countries? [Electronic resource] // eMarketer: digital intelligence. – Access mode : <http://www.emarketer.com/Article.aspx?R=1008870>.